

Našli smo netopirja. Kako mu lahko pomagamo?

Besedilo in foto: Simon Zidar in Eva Pavlovič

Zavibrira mi telefon, klic z neznane številke. Takoj vem, koliko je ura. Na drugi strani zaskrbljen glas. »Halo, je to društvo za netopirje?« Pritrdim gope. »Našli smo netopirja. Mi vi lahko svetujete, kako mu lahko pomagamo?« Izvem, za kakšno srečanje je šlo, jo pomirim in podam kratka navodila, naj netopirja previdno in s pomočjo krpe ali rokavic premakne v manjšo škatlo. Ker kliče iz Ljubljane, se odpeljem preverit situacijo.

Pred nami je poletje, ko bomo v Slovenskem društvu za proučevanje in varstvo netopirjev (SDPVN) vsaj nekajkrat na teden prejeli podoben klic. Največ pozivov o najdbi ali pomoči onemoglim netopirjem prejmemo prav poleti. To je povezano z vrhom aktivnosti netopirjev v toplem delu leta, še posebej pa s časom združevanja teh letečih sesalcev v porodniške kolonije in kotenjem ter vzgojo mladičev. Z netopirji si dandanes nemalokrat popolnoma nevede delimo skupen prostor, saj za dnevna zatočišča uporabljajo strukture, ki jih je postavil človek in kjer so podobne razmere kot v naravnih zatočiščih (npr. razpokah v skalnih stenah ali drevesih). Prostorna podstrešja, reže za lesenimi opaži fasad in betonskimi ploščami stolpnice ali drevesna dupla dreves v parkih in drevoredih so primeri takih zatočišč, ki omogočajo netopirjem bivanje celo v mestu. Bližina človeka pa prinaša tudi marsikatero grožnjo in nevarnost, zaradi katerih se netopirji poškodujejo ali znajdejo v stiski, ljudje pa večkrat pridejo v stik s takimi netopirji in jim želijo pomagati. V SDPVN se na najdbe pomoči potrebnih

netopirjev in tudi nejevoljo ljudi nad netopirskimi sosedi, ki so vsi tudi pravno zavarovani, preko različnih kanalov (telefon, e-mail, FB) odzivamo že dve desetletji. V tokratnem prispevku želimo osvetliti nekaj najpogostejših možnih scenarijev srečanj z netopirji in podati osnovna priporočila za ukrepanje. V splošnem najdba netopirja podnevi pomeni razlog za skrb, saj je ta sicer plašna in temoljuba žival najverjetneje v stiski.

NETOPIR NA TLEH

Netopir, ki ga najdemo na tleh, je zelo verjetno onemogel ali poškodovan in potrebuje našo pomoč. Previdno ga prestavimo na varno. To npr. pomeni premik v naluknjano škatlo za čevlje ali drugo kartonasto škatlo brez odprtih, v katero na dno položimo krpo ali brisačko. Pomembno je, da škatlo dobro zapremo. Netopir je divja žival in kljub svoji majhnosti lahko ugrizne človeka, zato ga nikoli ne prijemamo z golimi rokami, temveč si pomagamo s krpo ali rokavicami. Netopirju s kapalko ali žlico ponudimo vodo, v škatlo pa mu lahko postavimo tudi plitek pokrovček z vodo (npr. pokrovček kozarca za vlaga-

nje). Če imamo doma ličinke mokačev (ali druge žuželke), lahko netopirja poskušamo hraniti z mokačji, ki mu jih po enega ponudimo h gobčku. Pogosto je potrebno nekaj potrpljenja in iztis notranjosti mokačja h gobčku, da netopir hrano prepozna.

Preko dneva škatlo umaknemo na varno, kjer ne bo izpostavljena prevelikim vremenskim vplivom. Zvečer, ob sončnem zahodu, škatlo premaknemo na prosto, jo položimo na višje mesto, nedosegljivo mačkom (npr. okensko polico, balkon, drevo ...), in odpremo. Tam jo lahko pustimo odprto nekaj ur in s tem omogočimo netopirju čas, da se segreje in odleti. Če netopir ne odleti ali ima vidne poškodbe (strgano letalno opno, zlom kosti, druge rane), bo verjetno potreboval dodatno oskrbo, zato se obrnemo na Azil za prostoživeče živali ali po dodaten nasvet na naše društvo – npr. preko *Netopirofona*.

NETOPIRSKI MLADIČ

Netopirske mladičke najdemo le junija, julija ali v začetku avgusta. V drugih delih leta so najdeni netopirji kljub svoji majhnosti (velikosti palca) v resnici odrasle živali. Mladiči so ob skotitvi goli – rožnati, sprva še nimajo odprtih oči in so popolnoma odvisni od mame. Kasneje jim požene kožuh, ki je sprva še kratek in žametast. Po nekaj tednih že začnejo s prvimi poleti, ki so sprva še lahko nerodni in končajo tudi s pristankom na tleh. Če mladič pade iz zatočišča, ima največ možnosti za preživetje, če se vrne v materino oskrbo. Netopirja s krpo previdno prestavimo nazaj v režo ali na mesto, od koder bi lahko padel. Če zatočišča ne poznamo, netopirja čez dan umaknemo s tal in ga zvečer postavimo na varno, a odprto mesto v neposredni bližini najdbe. Upamo na uspešno snidenje z mamo, v nasprotnem primeru se obrnemo

Odrasel nathusijev netopir (*Pipistrellus nathusii*) na začasni oskrbi v kartonasti škatli, obloženi s papirnatimi brisačkami.

na *Netopirofon* ali na Azil za prostoživeče živali. Oskrba mladiča je zaradi specifičnih zahtev (primerna temperatura, vlažnost, stalno hranjenje z mlekom za mačje mladiče in nega) zahtevna naloga.

NETOPIRJA JE UJELA MAČKA

Nemalokrat so leteči sesalci plen naših mačk in takšno srečanje se ne konča vedno v prid prhutarjev. Četudi gre le za igranje z ulovom, lahko mačke povzročijo velike poškodbe, od katerih so najbolj opazne raztrganine prhuti. Netopir je lahko poškodovan tudi zaradi drugih vzrokov, npr. trkov s prevoznimi sredstvi. V primeru vidnih poškodb in nezmožnosti letenja netopirja se obrnite na Azil za prostoživeče živali ali bližnjo veterinarsko postajo. In še poziv vsem mačjeljubcem – čez noč svojo mačko zadržite doma. To priporočilo še posebej velja v času netopirskih mladičev. Netopirji vam bodo hvaležni.

NETOPIR NA FASADI

Netopir, ki biva pod napuščem strehe na fasadi, v nasprotju s pogostim prepričanjem ni v stiski. Temni koti mu služijo kot udobno dnevno zatočišče. Netopirjev s takih mest ne preganjamo, temveč jih sprejmemo za svoje nove koristne žužkojede sosedice! Če nas motijo njihovi iztrebki, pod stalno mesto visenja netopirja namestimo polico, ki bo zadrževala gvano. Zelo pogosto na takšnih mestih najdemo vejiccate netopirje (*Myotis emarginatus*), ki jih izda značilen opečnat kožuh. Če netopirja opazimo nižje na fasadi, na izpostavljenem mestu in čez dan celo obsijanega s soncem, je to znak za ukrepanje in pomoč živali.

NETOPIRJI ZA LESENIM OPAŽEM

Netopirska zatočišča v naseljih pogosto najdemo v špranjah za zunanjim lesenim

opažem, za polkni, za žlebovi, v kasetah rolet ali v drugih podobnih zunanjih špranjah na stavbah. Netopirjev iz njihovih zatočišč ne preganjamo. Navsezadnje so koristne in tudi zavarovane živali. Če nas motijo iztrebki, pod takšno zatočišče namestimo polico, ki bo zadrževala gvano. Nekaterim drugim vrstam netopirjev bolj ustrezajo večji prostori, zato za svoje zatočišče uporabljajo podstrešja, kleti ipd. Če poznamo zatočišče netopirjev in načrtujemo ali vemo, da bi ob načrtovani obnovi stavb lahko prišlo do uničenja zatočišča netopirjev, se obrnemo na Zavod RS za varstvo narave.

NETOPIRJI LETIJO V STANOVANJU

Ljudje se še vedno lahko močno ustrašijo, ko netopirji »prifrčijo« v stanovanje. Ne le da jih je strah, občasno jih zajame prava panika. Samo mirno. Če netopir leti po sobi, najprej zapremo vrata, ki vodijo v druge prostore, ter na stečaj odpremo vsa okna v sobi. Ugasnemo luči in počakamo, da netopir sam najde pot ven. Če se netopir nekam usede in imamo možnost, da ga ulovimo, netopirja previdno primemo s krpo ali rokavicami ter ga prestavimo na prosto. Če netopirja v stanovanju opazimo čez dan, ga poskusimo ujeti in ga do večera namestimo v dobro zaprto škatlo. Ko se zunaj začne temniti, netopirja izpustimo. In – brez skrbi – ne bodo se vam zapletli v lase.

NETOPIR MED DRVMI

Predstavljajte si, da se pozimi odpravite v skladovnico po drva in med njimi najdete malo spečo živalco. To se zgodi, saj se nekatere vrste, med njimi pogosto nathusijev netopir (*Pipistrellus nathusii*), zatekajo prav v špranje med drvami. Tam hibernirajo, zato netopir ob motnji ne bo takoj odletel. Če je mogoče, del drv, v ka-

terih smo našli netopirja, previdno položimo nazaj in jih to zimo več ne premikamo ali pa netopirja preselimo med druga drva, ki jih to zimo ne bomo uporabili. Netopirje, ki jih ni mogoče vrniti v njihovo prezimovališče, je treba v večini primerov prezimiti v oskrbi, saj bi izpostavljeni mrazu lahko poginili. V takih primerih se zato obrnemo na *Netopirofon* ali na Azil za prostoživeče živali.

Netopirja zaskrbljene gospe iz uvoda smo prevzeli v začasno oskrbo, saj je bil videti nekoliko shujšan. Po nekaj obilnih obrokih z mokaerji in napojitvi je bil mali netopir že naslednji večer izpuščen na mestu najdbe. Želimo si, da bi se to poletje čim več zgodb končalo s tako pogumnim »odprhutanjem« v noč. ✨

UPORABNI KONTAKTI:

Netopirofon: 068 650 090
(predvsem občina Ljubljana z okolico)

Slovensko društvo za proučevanje in varstvo netopirjev:
netopirji@sdpvn-drustvo.si, FB: SDPVN

Azil za prostoživeče živali: Golob d.o.o.,
Zatočišče za živali prosto živčih vrst,
Glavni trg 7, Muta; tel.: 02 876 12 85 in
041 518 939

Klinika za ptice, male sesalce in plazilce:
Veterinarska fakulteta UL, Cesta v
mestni log 47, Ljubljana; tel.: 01 4779
248 in 01 4779 251

Zavod RS za varstvo narave:
<https://zrsvn-varstvonarave.si>

Člani društva se na *Netopirofon* in druge kanale obveščanja odzivamo v prostem času, zato vse klicatelje prosimo za obzirnost in potrpežljivost. Če se ne odzovemo takoj, nas poskusite znova poklicati kasneje ali nas kontaktirati preko drugih kanalov. Pomagali vam bomo v najkrajšem možnem času. Netopirji so zavarovani in jih je prepovedano vznemirjati ali z njimi rokovati, razen v primeru pomoči netopirju v stiski. Onemoglega netopirja lahko prevzamemo v začasno oskrbo, a moramo po treh dneh o tem obvestiti pristojni Azil za prostoživeče živali.

Prispevek je nastal v sklopu projekta Netopirji – skrivnostni Ljubljančani 6, ki ga sofinancira Mestna občina Ljubljana in je namenjen osveščanju o pomenu in ogroženosti netopirjev v prestolnici.